

Virkemidler uden for dyrkningsfladen er billigere og bedre end reduktion af gødningstilførsel

Baggrund

- Virkemidler er indsatser, staten sætter i værk for at forbedre vandmiljøet som fx reducerede gødningsnormer, randzoner og efterafgrøder.
- De nuværende godkendte virkemidler på marken er meget omkostningsfulde for erhverv og samfund, uden at miljøtilstanden i kystvandene har forbedret sig væsentligt. Normreduktionen alene vurderes at koste 2,2 mia. om året¹.
- Formålet med vandrammedirektivet er at opnå god tilstand. Miljøets tilstand måles ved hjælp af en række indikatororganismer. Koncentrationen af næringsstoffer er kun et understøttende element i forhold til vurderingen af miljøtilstanden. Der er derfor ikke noget krav om, at indsatsen skal være rettet mod reduktion af kvælstofudledningen.
- På trods af det har indsatsen i vandområdeplanerne hidtil stort set kun været rettet imod reduktion af udvaskning af næringsstoffer fra marken, selv om der findes mange presfaktorer i kystvandene.

Vandplaner skal indeholde marine virkemidler

- Hvis Danmark skal nå at leve op til sine forpligtigelser i vandrammedirektivet og samtidig have en landbrugsproduktion, er der et stort behov for at gå nye veje.
- Marine virkemidler er indsatser direkte i vandmiljøet, der påvirker de organismer, der er målsat i vandområdeplanerne, uden mellemled, der forsinker processen.
- Der er mange fordele ved marine virkemidler. Ålegræs er et mål i sig selv i vandrammedirektivet og giver opvækstområder for fiskeyngel. Stenrev giver øget diversitet samt rekreative muligheder. Linemuslinger forbedrer vandet klarhed og virker som flydende rev. Samtidig giver flere af tiltagene synlig ny natur, der er til glæde for alle.
- Marine tiltag øger vandmiljøets robusthed over for klimaændringer og næringsstoffer.
- Marine virkemidler i vandområdeplanerne kan erstatte dyre foranstaltninger på landjorden, som begrænser landbrugsproduktionen. Marine virkemidler kan dermed sikre vækstmuligheder for landbruget, samtidig med at reelle forbedringer af vandmiljøets tilstand opnås.

Marine virkemidler	Effekt	Omkostninger pr. kg reduceret kvælstofudledning
Ålegræs	Opnåelse af vandrammedirektivets krav om god tilstand, klarere vand, større biodiversitet, ny natur, forebygger iltsvind, giver rekreative muligheder, virker som kystværn	50-300 kr. per kg ² Engangsbeløb
Stenrev	Opnåelse af vandrammedirektivets krav om god tilstand, større biodiversitet, ny natur, forebygger iltsvind, giver rekreative muligheder	Større beløb, men engangsinvestering ³
Linemuslinger	Opnåelse af vandrammedirektivets krav om god tilstand, klarere vand, forebygger iltsvind, kan potentielt benyttes til recirkulation af næringsstoffer	110 kr. per kg mulighed for billigere pris ved afsætning af muslinger til fx foderproduktion ⁴

Virkemidler fra mark til kyst

For at landbruget i fremtiden kan bidrage til vækst og beskæftigelse, skal fokus på indsatsen i vandområdeplanerne være uden for marken, så der kan dyrkes optimalt, hvor der gødes efter afgrødernes behov.

Der findes i nedenstående tabel eksempler på virkemidler, der er placeret fra markens kant og på vandets vej ud til kysten.

Virkemidler fra mark til kyst	Effekt	Omkostninger pr. kg reduceret kvælstofudledning
Vådområder / Minivåområder	Fjerner næringsstoffer fra vand på vej til kysten.	Henholdvis 31-33 kr. og 21-173 kr. ⁵
Intelligente randzoner	Udnytter randzonearealet til effektivt at fjerne næringsstoffer	15-123 kr. ⁶
Kontrolleret dræning	Ved at hæve vandstanden på marken i vintermånederne	14-41 kr. ⁶

Hovedbudskaber om virkemidler

- De reducerede normer skal afskaffes. De koster til sammenligning med de oplyste virkemidler uden for marken i mange tilfælde over ti gange så meget per kg reduceret kvælstofudledning med 550 kr. per kg⁷.
- Der skal fokus på at løse miljøproblemerne dér, hvor de er: I vandmiljøet.
- Marine virkemidler såsom reetablering af ålegræs er nødvendige for at opfylde målene i vandområdeplanerne.
- En bred palet af virkemidler er nødvendig, fordi det er forskelligt fra område til område, hvad der virker. Derfor skal der anvendes mange nye virkemidler.
- Virkemidlerne har været afprøvet i udlandet og i mange tilfælde herhjemme, så der ligger dokumentation i både national og international litteratur. De bør derfor straks tages i brug.

1 Seges. https://www.landbrugsinfo.dk/Planteavl/Goedskning/Sider/betydning-af-undergoedskning-beregnes-til-2-mia-kr_pl_po_15_237.aspx

2 Personlig kontakt NOVAGRASS <http://www.novagrass.dk/>

3 <http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/blue-reef/>

4 Petersen et al. 2012. Se abstract. Mussels as a tool for mitigation of nutrients in the marine environment

5 VIRKEMIDLER TIL REALISERING AF 2. GENERATIONS VANDPLANER OG MÅLRETTET AREALREGULERING, http://pure.au.dk/portal/files/84646400/Virkemiddelkatalog_web.pdf

6 Seges, https://www.landbrugsinfo.dk/Planteavl/Goedskning/Naeringsstoffer/Kvaelstof-N/Sider/Virkemidler-til-reduktion-af-kvaelstofudledningen_pl_po_14_195.aspx

7 Seges. Internt notat.